

La Creu de Santos

28 d'abril de 2019

Monitores: Josepa Rovira i Silvia Peña

gepec

grup d'estudi
i protecció
dels ecosistemes
catalans

**Ecologistes
de Catalunya**

Av. Prat de la Riba, 18 – 2n 43201 REUS
977 331 142 secretaria@gepec.cat
www.gepec.cat

ITINERARI

Aparcat el cotxe al costat del balneari, ens dirigim cap a un edifici situat on abans hi havia l'ermita de Sant Elies.

Caminem pel camí ample, que a poc a poc es va emboscant. És el barranc de Sant Roc. El camí s'acaba en una captació d'aigua envoltada d'una tanca metàl·lica. La rodegem per la dreta i veurem que el sender comença a enfilar-se. De fet, estem caminant per un antic camí marginat, que més endavant s'eixampla i s'estreny segons l'espessetat de la vegetació.

En un moment determinat, unes escales pugen cap a l'ermita de Sant Josep, en runes. Si les seguim, després podem recuperar el mateix sender més endavant.

Continuem pel sender i arribem finalment a l'ermita de Sant Roc, de la qual només en queden les quatre parets. Tot i això és fàcil fer-se una idea de com devia ser d'agradable aquest lloc.

Seguim el sender. Estarem atents a la nostra esquerra, ja que hem de veure un sender marcat amb una discreta piqueta instal·lada per la UEC. Aquest sender porta fins a la Roca Foradada.

El sender fins a la Roca està molt tapat per les argilagues i demana una mica de sacrifici, però el lloc val la pena. Després haurem de tornar enrere pel mateix lloc fins a la cruïlla marcada amb la piqueta.

Ara seguirem cap a la Cassola del Diable. Passarem a la vora de grèvols i entremig d'un bosc de pins i caducifolis mentre anem pujant a poc a poc.

Enmig de la cassola, si ens hi fixem, veurem una altra piqueta. Ens indica com anar a Xàquera, per una banda, i als Martells per l'altra (sender de la dreta). Primer anirem cap als Martells, són a prop i el sender és molt net. Quan tornem dels Martells, enfilarem cap a Xàquera, que encara queda una miqueta lluny.

Pel camí trobarem un parell de cruïlles més, totes ben indicades gràcies a les piquetes de la UEC: el nostre objectiu és Xàquera, també anomenada la Creu de Santos.

Arribem al cim de Xàquera (942 m), des d'on hi ha molt bona vista.

De baixada, hem de seguir les indicacions cap al Balneari, passant pel barranc de la Columna. Tot i això, a la cruïlla de la Cova dels Porcs, en lloc de continuar pel barranc de la Columna, girarem cap a l'esquerra, cap a la Font de l'Argilagar i l'ermita de Sant Onofre.

Anirem baixant i arribarem a una cruïlla sense cap indicador però amb un sender que es veu clarament que se'n va per la nostra dreta. Aquest sender porta a l'ermita de Sant Onofre, un lloc des d'on es té una vista dominant sobre el balneari. També haurem de recular per recuperar el sender principal.

Al cap de no res d'haver deixat el trencall de Sant Onofre ens trobarem amb l'agradable sorpresa que representa la Font de l'Argilagar.

Continuem baixant i al cap de poc, desemboquem a una pista. De fet, és l'antic camí que permetia arribar amb carro a Cardó des de Tivenys.

Seguim el camí ample fins al balneari. Abans, però, just en un tomb de la pista de 180º cap a l'esquerra, girarem a mà dreta per anar fins a l'ermita de la Columna. Tot i que sembla penjada, és fàcilment accessible.

Ara sí, és l'últim cop que reculem; recuperem el camí de Tivenys i arribem on tenim el cotxe aparcats.

**Vols col·laborar amb el GEPEC?
Una manera ben fàcil es fer-se'n
soci o sòcia!**

**Posa't en contacte amb la
nostra secretaria:**

- A l'adreça de correu

electrònic: secretaria@gepec.cat

- O bé per telèfon al 977 33 11 42

La Serra de Cardó

Juntament amb la Serra del Boix forma el Massís de Cardó. Aquest Encaixa al nord i a l'est la cubeta de Móra (Ribera d'Ebre i Priorat), i tanca, passada la plana del Bugar (el seu límit oriental), la Serra de Tivissa (Ribera d'Ebre). A l'oest davalla fins a l'Ebre. Al sud i al sud-est és continuada per les serres de la Capcida i del Boix i els morrals del Cantdelgall i de Cabrafeixet i el Montaspre, i al sud del coll d'Alba, per la serra de Collredó, amb les quals constitueix l'anomenat bloc de Cardó.

L'abrupta Vall de Cardó, oberta vers el nord-oest i continuada per la vallada de Costumà, és drenada pel barranc de Cardó, que desemboca a l'Ebre poc abans de Benifallet.

El punt més alt de la serra és la Creu de Santos (942m). Altres cims importants són la punta de l'Agulla (687m) i la Picossa (766m).

Les serres de Cardó-Boix estan incloses al Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) de la Generalitat de Catalunya.

A la serra de Cardó hi podem trobar boscos mediterranis força ben conservats i poblats. Hi ha alzinars ben constituïts, complementats amb boscos de roure valencià i teixos que apareixen de manera esporàdica. A les parts altes i ombrívols de la serra, hi ha pinedes de pinassa. També és abundant el grèvol i el margalló totes dues espècies protegides. És de destacar la teixeda de la font del Teix que compta amb més de 200 exemplars d'aquesta espècie.

Quant a la fauna, dins dels mamífers, cal esmentar la presència abundant de porc senglar i diversos carnívors: rabosa, geneta, teixó, fagina, mostela, turó i gat salvatge. També hi trobem rosegadors com l'esquirol i la rata cellarda i insectívors com l'erigó i la mussaranya. Quant a aus hi ha comptabilitzades cinc parelles d'àguiles daurades i dues parelles de perdiguers. També hi ha diversos exemplars de ducs i de falcons pelegrins. Altres aus que s'hi troben són: tallarons, merles blaves, tords, aligots, xoriguers, tudons, òbils, mussols, grives, perdius, abellerols, puputs, pits-roig, marallengues carboneres, corbs, garses, roquerols, etc.

En el camp dels amfibis i rèptils destaquen el tritó verd, la reineta, el gripau llevador, la granota verda, el dragó, la sargantana, el fardatxo, la lliseta, la serp verda, la serp d'aigua, la serp blanca i el temible escurçó.

Notes d'història de l'antic desert de Cardó

Ramon Berenguer IV va conquerir Tortosa en 1148. Benifallet i les seves rodalies foren donats als Pinyol que es convertiren en els senyors d'aquestes terres fins que el 1417 el senyoriu va passar a mans del monjos de Benifassà.

Els carmelitans, a més dels convents situats en zones urbanes establien també els deserts, llocs apartats on no tenien contacte amb la resta de la població i portaven una vida ascètica. Van triar aquest lloc que reunia les condicions oportunes per a establir-hi un desert: apartat de nuclis habitats i amb aigua abundant.

Un cop triada la ubicació, van comprar els terrenys al seu propietari i demanaren l'oportú permís a la comunitat cistercenca de Benifassà. El carmelità tortosí Pere Pau Revull amb un altre frare s'establiren en aquest lloc el 1605. L'any següent van ocupar una casa facilitada pel canonge tortosí Josep Simó, oficialitzant en un solemne acte la fundació de l'establiment dedicat a sant Hilari, o Hilarió.

El 1617 es va consagrar una església, data en que també s'hi establí definitivament la comunitat. Arribà a tenir 30 religiosos i ermites. Va rebre el suport, des del 1676, de Pere Antoni d'Aragó i la seva esposa, també protectors de Poblet. Des dels inicis el convent va mantenir plets amb els pobladors veïns amb motiu de drets de pastura. És de suposar que els incendis que van patir els boscos en aquella època hi tinguessin relació.

Les ermites

Des dels inicis es combinava la vida comunitària amb l'eremítica. Al voltant del convent existeixen encara moltes de les onze ermites que eren ocupades per monjos que vivien isolats. La primera ermita que es va aixecar fou la de Sant Bernat -o Ermita Cremada- bastida inicialment com a porteria del conjunt monàstic. El sobrenom és degut a que va ser víctima d'un incendi. Hom deia que la pròpia comunitat l'havia cremat intencionadament després d'haver sorprès l'ermità que l'ocupava amb una dona, aquestes tenien l'accés prohibit en tot el desert.

Altres ermites són la de Sant Josep (1611), de l'Àngel Custodi, de Sant Simeó l'Estilita –o de la Columna- i la de Santa Teresa (1612), la de Sant Jeroni i la del Carme (1613), Santa Anna (1614), Sant Onofre i Sant Joan Baptista (1616) i Santa Agnès (1622). Més endavant es van aixecar les de Santa Maria del Borboll, de la Nativitat (desapareguda) i la de Sant Roc.

El balneari

Degut al seu isolament el lloc no va patir directament els efectes de les guerres que en diferents èpoques van afectar les terres baixes. A començament del segle XIX la comunitat era d'una vintena de membres. El convent fou suprimit amb l'exclaustració de 1835 i un cop abandonat, fou saquejat.

El 1866 s'inaugurà un balneari en el lloc de l'antic convent arruïnat, aquesta activitat es desenvolupà fins el 1967. Durant la Guerra d'Espanya (1938) el lloc fou utilitzat d'hospital per l'exèrcit republicà. Des del 1974 s'exploten les seves aigües, diverses empreses s'han dedicat successivament a la comercialització d'aquestes.

Actualment es troba en procés de transformació en un centre hotel·ler.

Fonts:

www.monestirs.cat

wikipèdia

fotografia:

www.carmelcat.cat

